

Ս. ՊԱՏԱՐԱԳ՝ ԱՐԵՒԻԿԻ ՄԷՋ

ԵՒ

ՓԱՌԱՇՈՒՔ ՀԱՆԴԷՍ

ԳԻՒՄՐԻԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ԹԱՏՐՈՆԻՆ ՄԷՋ

ԳԵՐՇ. ՆԵՐՍԷՍ ԱՐՔՊՍ. ՏԷՐ-ՆԵՐՍԷՍԵԱՆԻ

ՔԱՀԱՆԱՅԱԿԱՆ ՕԾՄԱՆ 50ԱՄԵԱԿԻՆ

14 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1997

Յոբելինական տոնախմբութիւնն սկիզբ առաւ Արեւիկ գիւղի քարաշէն եկեղեցին, գոհաբանական հանդիսաւոր Սուրբ Պատարագով, զոր մատոյց Յոբելեար Հայրը՝ Գերշ. Ներսէս Արքայս. Տէր-Ներսէսեան, Առաջնորդ Հայաստանի ու Վրաստանի Կաթողիկէ Հայոց: Իր Շուրջ խմբուած էին, զգեստաւորեալ, Առաջնորդական Փոխանորդ՝ Գեր. Հ. Նշան Թ. Ծ. Վրդ. Գարաքէհէեան, եւ Հ. Միքայէլ Վրդ. Մուրատեան՝ ժողովրդապետ Գիւմրիի, Մեծ-Սեպասարի եւ շրջակայ հայ կաթողիկէ գիւղերու: Թիֆլիսէն փութացած էր սրբազան արարողութեան մասնակցելու Գերպծ. Ժան Փօլ Կոպել Արքայս., որպէս՝ Վատիկանի Նուիրակ-Դեսպանի Վրաստան եւ Հայաստան. Իսկ Պէյրութէն՝ Գերպծ Մանուէլ Եպս. Պաթագեան, Փոխանորդ Հայ Կաթողիկէ Պատրիարքարանի, որ կը բերէր Ամենապատիւ Գերերջ. Հոգեւոր Տ.Տ. Յովհաննէս Պետրոս ԺԸ. Կաթողիկոս-Պատրիարքի հայրական օրհնութիւնն ու շնորհաւորական ողջոյնը: Հիւրաբար ներկայ էր Գերպծ. Ներսէս Եպս. Սեթեան, վաստակաւոր նախկին Առաջնորդ Գանատայի եւ Միացեալ Նահանգներու Կաթողիկէ Հայոց:

Խորանի սպասարկութիւնը վայելչօրէն կը կատարէին Գիւմրիի Հայ Կաթողիկէ Առաջնորդարանի ղարեւմանքի Ժառանգաւորները: Երգեցողութիւնը յանձնուած էր Գիւմրիի, Արեւիկ, Փանիկի ու Լանջիկի միացեալ երգչախումբերուն, Տիկ. Գոհար Շախուկեանի նուագածութեամբ ու ղեկավարումով:

Հոգեպարար արարողութեան ջերմեռանդօրէն կը մասնակցէին «Տիրամայր Հայաստանի» կուսաստանի Անարատ Յղութեան Հայ քոյրերը (Գիւմրիէն, Տաշիրէն, Հեւտիայէն), Աշոցքի «Տիրամայր Նարեկի» հիւանդանոցին մէջ աշխատող Յիսուսի Փոքրիկ քոյրերը, Կամիլեան Հ. Մարիոյ Կուկկարոլոյ, Արեւիկի դպրոցի յարգարժան Տնօրէնը, ուսուցչուհիներ, բազմաթիւ հաւատացեալներ՝ մերձակայ գիւղերէն, նոյնիսկ հեռաւոր Սուփախէն (Ախալցխա) եւ այլ կաթողիկէ շրջաններէն, Արեւիկի վերանորոգ եկեղեցւոյ քարաշէն կամարներուն տակ, նորակերտ խորանին առջեւ բարձրացնելու գոհաբանական աղօթքի խունկն անոյլ:

Ս. Աւետարանի ընթերցումէն ետք, Մեծայարգ Յորեւեարը խանդավառօրէն կը պանծացնէր Ուաչվերացի յիշատակը, որպէս Քրիստոսի Ուաչին յաղթանակ ներկայացնելով Ս. Եկեղեցւոյ երկհազարամեայ պատմութիւնն ամբողջ, մանաւանդ՝ մեր Հայաստանի բազմադարեան վկայութիւնը, եւ հուսկ՝ իր քահանայական կեանքի յիսուն տարիները, հեռաւոր Ռումանիայէն մինչեւ Վենետիկ - Ս. Ղազար, մինչեւ ազատ անկախ Հայրենիք:

Յորեւեար Սրբազանին խնդրանքով, «Քրիստոս պատարագեալ»էն առաջ, մեղմ ու խորհրդաւոր արձագանգներով հնչեց «Ո՛վ անմահ հաց կենաց» երգը, քառաձայն ներդաշնակութեամբ, ըստ Ս. Ղազար վանքի աւանդական եղանակի, քահանայական օծման պահուն յատուկ տաղ, յուզում եւ արցունք խլելով բոլորին սրտերէն:

Սուրբ Պատարագի աւարտին, ամէնքը կու գային համբուրելու Սրբազանին Աջն ու ձեռաց խաչը, իրենց սրտագին մաղթանքներն ուղղելով անոր:

Ապա տեղի կ'ունենար, Գիւմրիի Հայ Կթղ. Առաջնորդարանի պարտէզին մէջ, բացօթեայ ճաշ սիրոյ, աւանդական խորովածով ու «կենաց»ներով, ուրախ ու զուարթ երգերու շէն մթնոլորտին մէջ:

Ակադեմական նիստը տեղի կ'ունենար երեկոյեան դէմ, Գիւմրիի Պետական Թատրոնի մեծ սրահին մէջ:

Զանգերու քաղցրահնչիւն զարկելով բացուեցաւ հանդէսը, երեկոյեան ժամը 5ին, մինչ Մեծայարգ բանախօսները բեմ կը բարձրանային, օրուան հանդիսավար եւ Շիրակի Մարզի Մշակութային Բաժնի Վարիչ՝ Տիկ. Յասմիկ Կիրակոսեանի հրաւերով: Քառաձայն «Հայր Մեր»էն ետք, հանդիսավայր կ'առաջնորդուէր Յարգարժան Գերշ. Յորեւեարը, հանրութեան խանդավառ ծափողոյններով:

Ամենէն առաջ խօսք կը տրուէր Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Ա. Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի ներկայացուցիչ եւ Շիրակի Թեմի Առաջնորդ՝ Գերշ. Գրիգորիս Արքայս. Բունիաթեանին, որ եղբայրական սրտառուէ խօսքերով կը շնորհաւորէր Յոբելեարը ու կը կարդար Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի օրհնութեան եւ զնահատանքի Հայրապետական Գիրը, ուղղուած Գերշ. Յոբելեարին, որ յոտնկայս՝ բոլոր ներկաներուն հետ՝ յարգալիւր կ'ունենէր Հայոց Հայրապետի շնորհաւորանքը:

Հանդէսը կազմակերպուած էր Շիրակի Մարզպետարանի աջակցութեամբ:

Բացման խօսքը կը կարդար Գերպօ. Հ. Նշան Թ.Մ.Վրդ. Գարաքէհէեան՝ Առաջնորդական Փոխանորդ Հայ Կաթողիկէ Եկեղեցւոյ Հայաստանի, Վրաստանի եւ Արեւելեան Եւրոպայի: Յուզիչ ու մտերմիկ շեշտով, հակիրճ, կը գծէր Յոբելեար Հօր կերպարը, եւ ազնիւ մաղթանքներով խօսք կու տար օրուան բանախօսներուն:

Յոբելեարի գրական ու բանասիրական յիսնամեայ վաստակը խանդավառօրէն կ'ոգեկոչէր՝ Մաշտոցի անուան Մատենադարանի հեղինակաւոր Տնօրէն Պրոֆ. Սէն Արեւշատեան, պատշաճ թուարկումներով, անձնական յուշերով խառն, եւ յաւարտ իր ջերմ շնորհաւորանքին՝ կը նուիրէր, Մատենադարանի աշխատակիցներու անունով, մանրանկարեալ գեղեցիկ մագաղաթ մը «Պահպանիչ» աղօթքի էջ մը, Նորավանքի եւ Որբ Վիրապի սրբավայրերու հողէն ու հնազոյն ձեռագիր մատենաներէ վերծանուած դեղատոմսերու մելանով պատրաստուած: Կը նուիրէր նաեւ Ասատուր Շ. Մնացականեանի պատրաստած «Հայրեններ»ու արժէքաւոր ստուար հատորը պատշաճօրէն մակագրուած:

Յոբելեարի եկեղեցական-հոգեւոր գործունէութեան պատկերը կը գծէր, այս առթիւ Պէյրուսէն Ժամանած, Գերշ. Մանուէլ Եպս. Պաթագեան, Ընդհ. Փոխանորդ Լիբանանի Հայ Կաթողիկէ Պատրիարքական Թեմի. ան կը բերէր նաեւ հայրական մաղթանքն ու օրհնութիւնը Կաթողիկէ Հայոց հովուապետ՝ Գերբերջանիկ Յովհաննէս Պետրոս ԺԸ. Գասպարեան Կաթողիկոս-Պատրիարքի: Իր մաղթողական խօսքերուն կը հիւսէր ողջոյն սիրոյ՝ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին եւ Հայաստանի Հանրապետութեան Մեծայարգ Նախագահին:

Հայաստանեայց Աւետարանական Եկեղեցւոյ ներկայացուցիչ՝ Վեր Ռընէ Լեւոնեան ջերմ շնորհաւորանքներով փառք կու տար Աստուծոյ, որ բազում շնորհներով օժտեր է Յոբելեար Հայրը, եւ առիթ է ստեղծեր՝ միասնաբար աշխատելու հայ

Ժողովուրդի հոգեւոր-կրօնական վերածաղկումին ի նպաստ, Հայ Առաքելական Եկեղեցւոյ կողքին: Իրեն կ'ընկերանային Վեր. Եոզրի Աւանեսեան ու Վեր. Ռուբիկ Փահլեւանեան:

Այնուհետեւ ներկաները յոտնկայս կ'ունենդրէին արեւելահայ Թարգմանութիւնը Հոռմի Սրբազան Պապի՝ Ն. Ս. Յովհաննէս Պօղոս Բ.ի շնորհաւորագրին, տրուած Վատիկանի պալատէն, անցեալ տարի, Օգոստոսի ճին, յոբելինական տօնակատարութեանց առիթով:

Հանդէսին կը մասնակցէր Գերշ. Ժան Փօլ Կոպել, Վատիկանի Դեսպան-Նուիրակ՝ Հայաստանի ու Վրաստանի, ջերմ շնորհաւորանքով:

Մխիթարեան Միաբանութեան Ընդհ. Քարտուղար՝ Հ. Գրիգոր Վրդ. Միքայէլեան կը ներկայացնէր Ս. Ղազարոս Ընդհ. Աբբահօր կողմէ հասած շնորհաւորական երկար նամակը:

Հանդիսավար Տիկ. Յ. Կիրակոսեան կը կարդար Երեւանի Ազգային Գրադարանի Տնօրէնութեան կողմէ տրուած շնորհաւորագիրը, որ «Յակոբ Մեղապարտ»ի մետալով կը պարգեւատրէր բազմավաստակ Յոբելեարը:

Ողջոյնի խօսքերը կը փակէր Շիրակի Մարզպետարանի Քարտուղարը եւ բազմամեայ մտերիմ բարեկամ Յոբելեար Արքեպիսկոպոսին, Մեծայարգ Պրն. Մէյրան Պետրոսեան, որ յանուն Մարզպետին եւ անոր աջակից իշխանութեանց, հանդէս կու գար ջերմագին շնորհաւորանքով:

Հատ ընդ մէջ այս բոլորին՝ կը հնչէին Գիւմրիի Կամերային երգչախումբի կողմէ հիանալիօրէն ներկայացուած շարք մը ժողովրդական բազմաձայն երգեր, Կոմիտասի երգչաշարէն, Մանսթրօ Ռոբերտ Մլիշեանի ղեկավարութեամբ (Իմ չինարի եարը, Եար ջան արի, Սայլերգ, եւ այլն...):

Իսկ Գիւմրիի Լարային քառեակը վարպետօրէն լսել կու տար Կոմիտասեան երգացանկէն՝ Գարուն ա, Վաղարշապատի պար, եւն...:

Հոսկ-բանը վերապահուած էր Մեծայարգ Յոբելեարին, որ շնորհակալութեան ջերմ խօսքերով, ուղղուած Աստուծոյ եւ ներկաներուն, Չարենցեան տեսիլներու ներշնչումով կ'ողակոչէր դէմքեր՝ որոնք տպաւորիչ սերտ կապ ունէին իր կեանքին հետ: Ու բեմ կու գային, երկնային Թափօրի մը երեւակայութեամբ, Ալիշան, Խրիմեան Հայրիկ, Խորէն Ա. Մուրատբեկեան, Վազգէն Ա. Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսները, իր հոգեւոր ծնողը՝ Սարգիս Արքայս. Տէր-Աբրահամեան (1906-1918 Առաջնորդ Հայ Կաթողիկէ Համայնքի՝ ծարական Ռուսիոյ սահմաններուն մէջ), ապա՝ Կարտինալ Աղաճանեան, 35 մարտիրոս հայ

կաթողիկէ հոգեւորականներ, ամէնքն ալ զոհեր՝ Ստալինեան հալածանքներու, հուսկ՝ Փանիկի ժողովրդապետ եւ իր հոգեկից դասընկեր՝ Հ. Կոմիտաս Վրդ. Մանուկեան, անցեալ շաբաթ վախճանած անակնկալօրէն, ու Մայր Թերեզան, ներկայ՝ Հայաստանի մէջ իր որբախնամ քոյրիկներով:

Յաւարտ այս խօսքերուն, կարծէք երկնքէն՝ կը հնչէր Կոմիտասեան «Սուրբ Սուրբ»ը, բացառիկ կատարումով վերոյիշեալ երգչախումբին:

Հանդէսը կը փակուէր «Պահպանիչ»ով, ըստ՝ Մաշտոցեան Մատենադարանի ընծայատուր մագաղաթին:

Շնորհաւորական ծաղկեփունջեր եւ երկար ծափահարուածիւններ՝ ի պատիւ Մեծայարգ Յոբելեարին, վերջ կու տային այս գեղեցիկ երեկոյին:

* * *

ՅՈՐԲԵԼԵԱՆԻ ԱՌԻԹՈՎ ՇՆՈՐՀԱԻՈՐԱԿԱՆ ԳԻՐԵՐ

**ԽՕՍՔ ՀԱՅՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ՕՐՀՆՈՒԹԵԱՆ
ԵՒ ԳՆԱՀԱՏԱՆՔԻ
ԳԵՐԸ. ՆԵՐՍԷՍ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՏԷՐ-ՆԵՐՍԷՍԵԱՆԻՆ
ԱՌԱՋՆՈՐԴԻՆ ԿԱԹՈՂԻԿԷ ՀԱՅՈՅ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ
ԵՒ ՎՐԱՍՏԱՆԻ
ԳԻՒՄՐԻ - ՀԱՅԱՍՏԱՆ**

Սրտի խոր ուրախութեամբ ստացանք հրաւէրը Ձեր քահանայական ձեռնադրութեան 50ամեայ տօնակատարութեան առընչութեամբ:

Փառք կու տանք Աստուծոյ, որ Ձեզի շնորհեց 50 տարիներ հոգեւորական ծառայութեան մարզին մէջ, Մխիթարեան Միաբանութեան որպէս ուխտեալ անդամ:

Մենք անձամբ քաջատեղեակ ենք այն գրական, բանասիրական, ուսուցչական, խմբագրական բեղուն գործունէութեան, որ արժեւորած է Ձեր 50ամեայ հոգեւորական կեանքը: Մխիթար

Աբբահօր կտակին եւ օրինակին հետեւողաբար, Դուք եղաք հաւատաւոր եւ հաւատարիմ այն միաբաններէն մէկը, որ Վենետիկի մէջ Մխիթար Աբբահօր վառած ճրագին մէջ նոր իւղ աւելցուց:

Ձեր գործունէութեան կարեւոր բաժիններէն մէկը գրաւեց «Բազմավէպ»ի խմբագրութիւնը, զոր երկար տարիներ կատարեցիք անձնուիրաբար եւ հմտօրէն: Հայ մայրենագրութեան հոգեւոր գանձերուն թարգմանը հանդիսացաք «Բազմավէպ»ի էջերէն:

Վերջին տարիները Դուք եղաք Առաջնորդը Վրաստանի եւ Հայաստանի Կաթողիկէ Հայ համայնքներուն: Սկսաք վերակազմակերպել հայ կաթողիկէ համայնքին եկեղեցական կեանքը եւ Ձեր հոգեւոր սատարը բերել մեր հայրենի ժողովուրդի քրիստոնէական հաւատքի զօրացման:

Ձեր ամբողջ կեանքի ընթացքին, Դուք միշտ յարգալից եւ սիրալիր վերաբերում ցոյց տուիք համայն հայ ժողովուրդի քրիստոնէական ծննդավայրին՝ Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի հանդէպ, որ իսկապէս մայրն է բոլոր հայերուն, որովհետեւ՝ այստեղ ծագեցաւ Քրիստոսի լոյսը, Հայաստան աշխարհի մէջ եւ հայ ժողովուրդի վրայ:

50ամեակի այս ոսկեայ յոբելեանի առիթով կ'աղօթեմք առ Բարձրեալն Աստուած որ Ձեզի շնորհէ քաջառողջութիւն «ընդ երկայն աւուրս», որպէսզի առաւել պտղաբերութեամբ իմաստաւորէք եւ արժեցնէք Ձեր հոգեւորական կոչումը եւ Ձեր սպասը յարաճուն արդիւնաբերութեամբ ընծայէք մեր հայրենիքին եւ մեր ժողովուրդին:

Թող Աստուծոյ ամենատես Աչքը եւ ամենազօր Աջը առաջնորդ ըլլան Ձեզի Ձեր կեանքի բոլոր ուղիներուն մէջ:

Սիրոյ ողջունիւ եւ օրհնութեամբ՝

Էջմիածին
13 Սեպտեմբեր 1997

Գարեգին Ա.
Կաթողիկոս Ամենայն Հայոց

Արհի. Հ. Ներսես Արք. Տէր-Ներսէսեանի

Քահանայական ձեռնադրութեան

Յիսնամեայ Յոբելեանին առիթով

Խօսք Արհի. Մանուէլ Եպս. Պաթազեանի

Գիւմրի, 14 Սեպտեմբեր 1997

Հեշտ չէ խօսիլ անձի մը արժանիքներու մասին՝ երբ նա կ'ապրի տակաւին, եւ մանաւանդ երբ ներկայ է, կը լսէ ձեզ եւ գուցէ հարց կու տայ ինքնիրեն, թէ ի՞նչ արժանիքներ պիտի կարենայ գտնել ճառախօսը՝ իր անձն ու գործը դրուատելու համար:

Դե՛ռ աւելի դժուար է ձեռնարկը՝ երբ այդ անձը եկեղեցական մըն է, նամանաւանդ՝ կրօնաւոր մը եւ կը կոչուի Հայր Ներսէս Տէր-Ներսէսեան:

Ինծի պաշտօն յանձնուած է, հաճելի պաշտօն իրաւամբ, ներկայացնելու մեր այսօրուայ Յոբելեար Սրբազանը իբր քահանայ Աստուծոյ, պաշտօնեայ Եկեղեցւոյ, սպասաւոր Աստուծոյ ժողովուրդին:

Այս երեք հանգամանքները իրականացած տեսնելը, Հայր Ներսէսի, կամ Ներսէս Սրբազանի անձին մէջ, դժուար բան չէ ոեւէ անձի համար որ առաւել կամ նուազ չափով ճանչցած է զինք: Որովհետեւ կը բաւէ անոր հետ ունեցած ըլլալ հոգ չէ թէ պատահական հանդիպում կամ հպանցիկ յարաբերութիւն, տեսնելու համար թէ անիկա իր կրօնաւորական եւ Քահանայական կեանքին առաջին իսկ օրերէն լիովին համապատասխանած է իր կոչումին հրաւէրներուն:

Ես անձնապէս բախտն ունեցած եմ ճանչնալու զինք տակաւին երիտասարդ քահանայ, 1946-47 տարիներուն, Հոռմ, Գրիգորեան Համալսարանի մէջ: Իմ եւ իմ ընկերներուս վրայ ան թողուցած է տպաւորութիւնը լուրջ, հեզաբարոյ եւ պարտաճանաչ կրօնաւորի, միանգամայն ընկերային եւ դիւրամտչելի անձի, որու հետ յարաբերիլն ու խօսակցիլը հաճելի պահեր կը ստեղծէ:

Կը խորհիմ որ այդ յատկութիւնները բնատուր ձիրքեր էին, սակայն նաեւ աստուածատուր շնորհք՝ զոր ան կարողացած է մշակել ու զարգացնել եւ լիովին օգտագործել, ո՛չ թէ մարդկային նպատակներու գործիք դարձնելու, այլ վերադարձնելու համար պարգեւատու Տիրոջ՝ բազմապատկուած եւ ճոխացած, ինչպէս ըրած է Աւետարանի ծառան որու յանձնուած են տաղանդներ, որպէսզի բազմապատիկ պտուղներ տան: Այդ տաղանդները՝ Հ. Ներսէս ուզած է դնել ի սպաս այն առաքելութեան որու

հաւատացած է իր ամբողջ հոգիով, գերբնական մտահայեացքով, հոգիներու սէրէն մղուած ու ներշնչուած:

Արդար է ինչեւ ու շեշտել հոս, թէ այս հոգեւոր ու մտային գանձերը արդիւնաւորելու համար, Հ. Ներսէս ունեցած է իբր կեանքի տիպար եւ ուղեցոյց՝ իր սրբակենցաղ Հօր, իր Միաբանութեան հիմնադրին՝ Մխիթար Աբբա՛հօր լուսաւոր դէմքը, երախտաշատ դերն ու գործունէութիւնը հայ ժողովուրդի պատմութեան մէջ: Անոր նման, անիկա հաւատացած է թէ այս ժողովուրդը կարիքն ունի հոգեւոր առաջնորդներու, որոնք Աստուծոյ ստացած են ազնիւ առաքելութիւնը դաստիարակելու ազգին զաւակներուն միտքն ու հոգին միաժամանակ, ջամբելով զուգահեռ՝ թէ՛ հաւատքի սնունդը, թէ՛ մտքի պաշարը: Հոս, ուրիշ թողլով պաշտօնը վեր հանելու անոր վաստակը մշակութային ու մատաւորական մարզի մէջ (ինչպէս նախատեսուած է այս հանդիսութեան ծրագրին մէջ) կը գահանամ ուրուագծելով անոր դէմքը՝ իբր հոգիներու դաստիարակ եւ Աստուծոյ շնորհներու մատակարար:

Ճիշտ է որ Ներսէս Սրբազան, իր կեանքին այս վերջին հանգրուաններուն է որ իր մեծաւորներուն կամքով հովուական առաքելութեան կանչուած է: Սակայն, նոյնիսկ երբ լոկ վարչական կամ դաստիարակչական ծառայութեան նուիրուած է, երբեք չէ անջատած այդ պաշտօնները հոգեւոր կեանքի ծարաւէն ու հիմնական պահանջներէն: Այդ եղած է իր մտասեւեռումն ու ձգտումը՝ երբ ստանձնած է միաբանական Վարչութեան Ընդհանուր Քարտուղարի եւ Խորհրդատուի պաշտօնը:

Այդ եղած է դարձեալ իր տենչը, երբ նուիրուած է գրական աշխատանքի՝ «Մխիթարեան Ընտանիք»ի եւ «Բազմավէպ»ի խմբագրութիւնը ձեռքն առնելով կամ գրական այլեւայլ ուսումնասիրութիւններ ի լոյս ընծայելով: Այդ եղած է միշտ իր մտահոգութիւնը՝ երբ կանչուած է դաստիարակելու պատանիներ ու երիտասարդներ՝ լեզուի, գրականութեան կամ իմաստասիրութեան ճիւղերու մէջ: Ան համոզուած էր թէ իրեն աշակերտող մատղաջ հոգիները, մինչ կը ճոխանային գիտութեան գանձերով, պէտք է նաեւ կաղապարուէին իր հոգեւորականի շունչովը, տանելով իրենց հետ գիտակցութիւնը թէ լման մարդը, հարազատ հայորդին չի կազմուիր եթէ ոչ՝ գիտութեան առընթեր, գերբնական տեսլականով մը առինքնուի ու ապրի:

Հ. Ներսէսի երկար տարիներու տքնաջան աշխատանքն ու հոգիներու ծարաւէն ներշնչուած ծառայութիւնը աննշմար պիտի չանցնէին Միաբանութեան մեծաւորներուն եւ Նկեղեցւոյ Բարձրագոյն իշխանութիւններու աչքէն: Եւ ահա անոր ուսերուն

վրայ կը դրուէր ծանրակշիռ պատասխանատուութիւնը՝ ձեռք առնելու Մխիթարեան Միաբանութեան դեկը, այնպիսի պահի մը՝ ուր այս փառաւոր հաստատութիւնը ճշնաժամային օրեր կ'ապրէր, ամէնուն ծանօթ դէպքերու հետեւանքով: Հոս եւս ի յայտ կու գար պատասխանատուութեան գիտակից, հոգեկան, մտային եւ վարչական ձիրքերու տէր եւ հաւասարակշիռ անձի դիմագիծը, որ ձեռնհասօրէն կ'ուղղէր, կ'առաջնորդէր ու ապահով ափերու կը հասցնէր իրեն յանձնուած ալեկոծեալ նաւակը: Կարելի է երեւակայել թէ ինչպիսի կամքի կորով, խորաթափանց մտքի, ապրուած հոգեւոր կեանքի տէր անձ մը հարկաւոր էր այդ օրերուն՝ յուսախաբ չթողլու համար իր միաբանակից եղբայրներուն եւ Եկեղեցւոյ պետերուն վստահութիւնն ու յոյսերը:

Նոյն այդ վստահութիւնն է որ մեր Եկեղեցւոյ պետերու նայուածքները սեւեռել կու տար այս համեստ կրօնաւորին վրայ երբ մեր Հայրենիքը, իր անկախութիւնը, վերագտնելով, խղճի ազատութիւն կը հռչակէր, իբր քաղաքակիրթ երկիր, թոյլ տալով որ մեր համայնքին բազմահազար հաւատացեալները եւս ազատօրէն ապրին իրենց հաւատքը: Բազմակորով ու անձնագոհ հովիւ մը հարկաւոր էր այս հօտին համար որ, ցիրուցան ու անտէր, Հայաստանի թէ Վրաստանի բազմաթիւ քաղաքներու ու գիւղերու տարածքին, կը սպասէր հոգեւոր ղեկավարի մը, Աւետարանի լոյս հաւատքը քարոզող առաքեալներու: Անձ մը՝ որ ըլլար միանգամայն հայր, համախմբող ու կազմակերպող հսկայական աշխատանքի, այս անծայրածիր առաքելադաշտին մէջ, ուր աւելի քան կէս դար ակամայ լքումի դատապարտուած էր համայնքը, բռնատիրական ու տմարդի վարչակարգի մը ճնշումին տակ հեծող:

Հ. Ներսէս Արքայս. Տէր-Ներսէսեանը եղաւ այդ նախախնամական անձը որու պիտի վիճակուէր վերցնել այդ բեռը: Ներշնչուելով իր աստուածային Տիրոջ օրինակէն որ կ'ըսէր թէ «լուծս քաղցր է եւ բեռս՝ թեթեւ», Հայր Ներսէս չվարանցաւ Այո պատասխանել եւ իր Եղիցին արտասանել, երբ Հոռմի Սրբազան Պապը, մեր Եկեղեցւոյ Նուիրապետութեան յանձնարարութեամբ, որոշեց կարգել զինք Առաջնորդ Հայաստանի, Վրաստանի եւ Արեւելեան Եւրոպայի Հայ Կաթողիկէ Համայնքին: Այս փափուկ պաշտօնը ստանձնելու պահուն, իր անուրանալի ձիրքերու ու կարողութիւններուն առընթեր, ան փաստեց թէ օժտուած էր փափկանկատութեան ու հաշտարար ոգիի շնորհքներով, ինչ որ մեծապէս պիտի նպաստէր եղբայրական ու շինարար գործակցութեան՝ իր հոգեւոր եղբօր, երջանկայիշատակ Վազգէն Ա. Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի հետ, որ գրկաբաց կ'ըն-

դուռնէր զինք եւ կը հիւրընկալէր նոր Առաջնորդը, իր պաշտօնի առաջին իսկ օրերուն, էջմիածնի հոգեւոր յարկին ներքեւ:

Այդ յարաբերութիւններու անկեղծ ու ջերմ մթնոլորտը կը գոյատեւէ, փառք Աստուծոյ, մինչեւ այսօր, էջմիածնայ Ս. Աթոռին եւ մեր Եկեղեցւոյ միջեւ, յօգուտ հոգիներու, շնորհիւ ներկայ Աթոռակալին, Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Ա. Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի լայնամիտ կեցողածքին, որու հետ վաղուց, Լիբանանէն սկսեալ, շինարար գործակցութիւն ցուցաբերած են մեր Եկեղեցւոյ հոգեւոր պետերը, գլխաւորութեամբ մեր Հոգեւոր Տիրոջ, Գերերջանիկ Տ. Յովհաննէս-Պետրոս ԺԸ. Գասպարեան Կաթողիկոս-Պատրիարքին:

Հայ Կաթողիկէ Եկեղեցին անհունօրէն երախտապարտ է Հ. Ներսէս Սրբազանին այն անգնահատելի դերին համար զոր ունեցած է մայր Հայրենիքի մէջ մեր հաւատացեալ ժողովուրդին հոգեւոր վերածնունդին մէջ: Անոր անունը արձանագրուած պիտի մնայ մեր հոգիներուն եւ Հայ Կաթողիկէ Եկեղեցւոյ պատմութեան մէջ, իբր նոր ռահվիրայ մը, որ, գիտցած է քաղցրութեամբ եւ արիութեամբ կատարել օրինակելի հովիւի առաքելութիւնը, այս կարճ բայց այնքան բեղմնալի ժամանակամիջոցի մէջ:

Երախտապարտ է անոր՝ փոքրիկ հոյլը անձնազոհ քահանաներու եւ մայրապետներու որ ունեցած են զինք իբր հայր, խորհրդատու եւ հովուապետ՝ իրենց անսակարկ ծառայութեան ընթացքին այս անծայրածիր առաքելադաշտին մէջ:

Երախտապարտ են մանաւանդ անթիւ հոգիները որոնց համար ան մարմնաւորած է Աւետարանի բարի հովիւին տիպարը, որ անխոնջ ու անվատ կը փնտռէ եւ կը գտնէ ցիրիւցան ոչխարները, եւ զանոնք ուսերուն վրայ առած՝ կը տանի դէպի դալարաւէտ մարգերը, ուր պիտի գտնեն կազդոյր ու սնունդ իրենց հոգիներուն:

Այս ուրախ եւ միանգամայն հանդիսաւոր պահուն, ուր ամէնքս մեր սիրոյ եւ մեծարանքի տուրքը կը մատուցանենք մեր սիրելի Յոբելեար Հօր, ես կը բերեմ եղբայրական ողջոյնը մեր Հոգեւոր Տիրոջ, Գերերջանիկ Յովհաննէս-Պետրոս ԺԸ. Գասպարեան Կաթողիկոսին, զոր ներկայացնելու պատիւն ունիմ այս տօնախմբութեան, եւ անոր անունով կը մաղթեմ քաջառողջութիւն, տակաւին երկար ու բեղմնաւոր կեանք մեր սիրելի Հօր:

Կը բերեմ նաեւ անոր յարգալիր ողջոյնը եւ երախտագիտակն զգացումը մեր Հայրենիքի արիասիրտ Նախագահին, Ն. Վ. Տրար Լեւոն Տէր-Պետրոսեանին, որ իր բարեխնամ հովանաւորութիւնը կը տարածէ հայ ժողովուրդի բոլոր զաւակներու

վրայ անխտիր, ընծայելով ամենց բոլոր պայմանները՝ ապրելու արժանապատուութեան մէջ իրենց քաղաքացիական եւ կրօնական իրաւունքները:

Կը բերեմ անոր եղբայրական ողջոյնները Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս՝ Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Ա. Վեհափառին, որ վստահ ենք, պիտի չդադրի երբեք նկատելէ Հայ Կաթողիկէ Եկեղեցւոյ զաւակները՝ իբր ի՛ր զաւակները, եւ պիտի տեսնէ միշտ անոնց հովուապետը, մեր Կաթողիկոս-Պատրիարքը, իբր իր հարազատ եղբայրը եւ անկեղծ գործակիցը՝ Աւետարանի լոյսը առաւել եւս սփռելու համար մեր Հայրենիքին մէջ, միասնական հոգիով եւ գործակցութեամբ, յատկապէս Հայ Ժողովուրդի Քրիստոնէացման 1700ամեայ Յորբելեանի սեմին, զոր կը պատրաստուինք նշելու հանդիսաւորապէս:

Սիրելի Սրբազան Հայր, մեր սէրն ու գնահատանքը ձեզի հետ պիտի ըլլան միշտ, ձեր ազգանուէր եւ աստուածահաճոյ ծառայութեան մէջ:

Թող չպակսի երբեք ձեր խանդն ու եռանդը, թող տկարացում չճանչնայ ձեր գոհաբերումը, եւ Աստուծոյ շնորհքը շարունակէ բեղմնաւորել ձեր աւետարանական վաստակը, որքան ատեն որ Տէրը հաճի օգտակար սեպել ձեզ իր այգիին մէջ:

Ապրիք երկար, ապրիք կայտառ ու կենսունակ, եւ Տէրն ըլլայ ձեզի զօրավիգ եւ վարձահատոյց, եւ ունենաք ուրախութիւնը տօնելու բազմաթիւ Յորբելեաններ ձեր սիրելիներուն հետ:

Պէյրուք, Լիբանան

Մանուէլ Եպս. Պաթագեան
Փոխանորդ Հայ Կթղ. Պատրիարքի

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ, ՎՐԱՍՏԱՆԻ ԵՒ ԱՐԵՎԵԱՆ ԵՒՐՈՊԱՅԻ
ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ ԵԿԵՂԵՑՈՒ ԱՌԱՋՆՈՐԴ
ՆԵՐՍԷՍ ԱՐԲԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՏԷՐ-ՆԵՐՍԷՍԵԱՆԻՆ

Գեորգևորի Սրբազան Հայր,

Հայ մշակութային եւ մտաւոր արժանիքները ընդհանուր
մարդկային քաղաքակրթութեան շրջանակի մէջ տեսնելու Ձեր
վեհ ճգնումը եւ գրած աշխատութիւնները հարստացրեցին հայ
ժողովրդի ոգեղէն տաճարի գանձարանը:

Մենք բարձր ենք գնահատում Ձեր եւ Կաթողիկէ եկեղեցու
կողմից Շիրակի մարզում կատարած ծաւալուն գործունէու-
թիւնը, որը նպաստում է բնակչութեան թէ՛ հոգեւոր եւ թէ՛
սոցիալական վիճակի բարելամանը:

Շիրակի մարզպետարանի եւ անձամբ իմ անունից ընդու-
նէք ամենաջերմ շնորհաւորանքները Ձեր քահանայական սուրբ
օծման եւ հոգեւոր գրական գործունէութեան յիստնամեայ
յորելեանի կապակցութեամբ, մաղթելով քաջառողջութիւն, եր-
կար տարիների կեանք ի փառս հայ ժողովրդի:

Ընդունէք յարգանքներիս հաւաստիքը:

Արարատ Դուինի Դոմցեան
ՀՀ Շիրակի Մարզպետ
Ազգային Ժողովի Պատգամաւոր